

NEKA PITANJA PROCENE SITUACIJE PRI OBOSTRANOJ UPOTREBI N b/s

Pojava, usavršavanje i sve masovnije uvođenje nuklearnih borbenih sredstava (N b/s)¹ u naoružanje savremenih armija je revolucionarni fenomen od presudnog uticaja za suštinu i karakter eventualnog rata, konkretne karakteristike i fizionomiju, forme i način vođenja svih vidova borbenih dejstava, pa čak i tada kad se u određenoj borbenoj situaciji ta sredstva ne upotrebljavaju, ili se upotrebljavaju u ograničenom obimu.

N-udarima se nanose odlučujući gubici protivniku, što presudno utiče na angažovanje svih vidova i rodova oružanih snaga, čija se upotreba planira tako da se prvenstveno i što potpunije iskoriste učinci N b/s. Praktično to znači da ne postoji ni jedno bitno pitanje u sadržaju, organizovanju i načinu vođenja borbenih dejstava koje bi ostalo van uticaja ovog faktora.

Međutim, opšta uloga i značaj ovih sredstava biće uslovljeni obimom njihove upotrebe u konkretnoj borbenoj situaciji, što će zavistiti od opšteg karaktera i perioda rata, ratišta, jačine suprotstavljenih strana, odnosno snaga, itd. Zavisno od toga da li se i u kojoj meri upotrebljavaju N b/s cilj operacija i borbenih dejstava može biti manje ili više radikalnan. Zamah napadnih operacija (dubina, tempo, vreme trajanja) biće prvenstveno uslovljen nuklearnim faktorom, pa su osnovne karakteristike savremene napadne operacije (brzi i duboki prodori, visok tempo i kraće trajanje), pre svega, i posledica upotrebe N b/s.

Bez obzira na to što se odbrana smatra privremenim vidom borbenih dejstava, njene mogućnosti su upotrebom ovih sredstava znatno porasle. Uslovi za upotrebu N b/s u odbrani su vrlo povoljni, jer je borbeni poredak napadača osetljiviji za razliku od branioca koji je u fortifikacijski uređenom zemljištu znatno otporniji. Branilac ima veće mogućnosti za primenu površinskih eksplozija, može u povoljnijim uslovima izvoditi nuklearne udare neposredno ispred p/k itd. Porasli su značaj i mogućnost aktivnih dejstava u odbrani, što je čini žilavijom, elastičnijom i raznovrsnijom.

Do pojave ovih sredstava pravac glavnog udara u napadu, ili težište u odbrani, izražavali su se u grupisanju žive sile i tenkova, jačini artiljerijske i avio-podrške. U savremenim dejstvima izražavaće se, pre svega, N b/s. Efekat njihovog dejstva pruža moguć-

¹ Razmatranja će se odnositi samo na N b/s, mada se ona neće i ne mogu odvajati od ostalih sredstava masovnog uništenja, hemijskih i bioloških borbenih sredstava.

nost da se glavni udar nanosi i tamo gde je protivnik najjači, i da se u procesu izvođenja napada brzo prenosi sa jednog na drugi pravac.

Nisu retka mišljenja po kojima se i odnos između dva osnovna elementa manevra — vatre i pokreta — bitno menja. Suštinu manevra i u prošlom ratu činio je pokret podržan vatrom. Smatra se da će se manevar i u savremenim uslovima izražavati kroz iste elemente, ali u obrnutom odnosu — vatra će se eksploatisati pokretom.

Strana koja raspolaže N b/s u mogućnosti je da izabere jednostavan i prost manevar, da najkraćim putem i brzo postigne cilj. Zbog toga bi frontalni napad (proboj) verovatno imao široku primenu.

Izvođenje odbrane (manevra) biće, takođe, uslovljeno postojanjem i upotrebom ovih sredstava. Sasvim je sigurno da će, na primer, planiranje protivudara u odbrambenoj operaciji (cilj, zamah, vreme, način, angažovanje snaga i sredstava itd.) bitno zavisiti od toga sa koliko se N b/s raspolaže i kakvi su optimalni uslovi za njihovu upotrebu i eksploataciju.

Odnos snaga dobija sasvim nove kvalitete. N b/s omogućuju da se određeni cilj u napadu ili odbrani može postići i nepovoljnim odnosom u nekim elementima (živoj sili, artiljeriji, avijaciji, tenkovima itd.). Kao posledice toga znatno su porasle opšte mogućnosti taktičkih i operativnih jedinica, povećane širine i dubine zona u kojima dejstvuju itd.

Sadejstvo takvođe doživljava bitne promene u sadržaju i načinu organizovanja, pri čemu je najbitnije da se dejstva vidova, rodova i elemenata b/p usaglašavaju, u prvom redu, sa planiranim nuklearnim udarima.

Kao što se vidi, nema, niti može biti pitanja u sadržaju, primeni i organizovanju borbenih dejstava na koje N b/s ne ispoljavaju bitan uticaj. Zbog toga je sasvim razumljivo da će se komande svih stepena, štabovi i drugi organi naći pred novim i sve težim problemima u pripremi i izvođenju borbenih dejstava, pogotovo zbog činjenice da će pripremni period operacija biti znatno kraći, ili gotovo da ga neće biti.

Brze promene i obrti situacije zahtevaće daleko veću operativnost, brzinu i preciznost u radu komandi, što će bitno uticati na sadržaj i metod njihovog rada. Zahtev za maksimalnim i racionalnim iskorištavanjem vremena traži da se rad u komandi, od prijema borbenog zadatka do donošenja odluke, planiranja i rukovođenja, tako postavi da obezbedi što brže i realnije sagledavanje osnovnih problema, brzo donošenje celishodnih rešenja, precizno planiranje i stalan uticaj na tok borbenih dejstava. Ako se pored toga ima u vidu da će ciljevi nuklearnih udara često biti komande i štabovi, još se više ističu složenosti i teškoće u njihovom radu.

Komande i štabovi nalaze se, takođe, pred složenim problemima i onda kad raspolažu N b/s za izvršenje određenog zadatka. To zahteva besprekorno poznavanje sredstava, njihovih mogućnosti i način upotrebe, raspolaganje čitavim nizom složenih, tačnih i brzih

proračuna, što pretpostavlja odgovarajuću organizaciju rada u komandi, angažovanje stručnjaka, upotrebu mehanizacije, automatizacije, itd.

Procena situacije nije samo faza misaonog procesa komandanta od proučavanja — shvatanja zadatka do donošenja odluke, već daleko šira i kompleksnija delatnost štabova i ostalih organa. Njena suština je u utvrđivanju uticaja svakog činioca posebno i svih zajedno u međusobnoj zavisnosti i povezanosti, radi pronalaženja najboljeg rešenja — donošenja najcelishodnije odluke. To znači da se na osnovu poznatih činjenica, realnih pretpostavki, stvarnih mogućnosti, zakonitosti savremenih borbenih dejstava, naučnog prilaženja problemima i logičnog zaključivanja dolazi do najrealnijih vrednosti.

Premda svi činioci određene borbene situacije imaju uvek određena kvalitativna i kvantitativna obeležja, njihova vrednost nije uvek ista, što se u najvećem broju slučajeva mora utvrditi procenom. U borbenim dejstvima praktično ne mogu postojati dve istovetne situacije, jer je uticaj određenih činilaca različit. To znači da pojedini činioci različito utiču i na izvršenje zadatka, pa je sagledavanje njihove vrednosti, međusobnog uticaja i zavisnosti, kao i opšteg uticaja na mogućnost izvršenja konkretnog zadatka osnovno u sadržaju procene situacije.

Svaka borbena situacija je sinteza više objektivnih i subjektivnih faktora i predstavlja konkretnu sredinu — stvarnost u kojoj se izvršava borbeni zadatak. Složenost borbene situacije uslovljena je upravo time što u njoj deluje velik broj vrlo različitih objektivnih i subjektivnih faktora. Raščlanjavanje procene situacije na sve te mnogobrojne činioce u njihovom elementarnom obliku bio bi u praksi vrlo težak i složen posao, suviše bi opterećivao komandante i organe štaba, a ne bi ni dao odgovarajuće rezultate. Zbog toga je i usvojena praksa da se svi ti mnogobrojni činioci po srodnosti i sadržaju grupišu u kompleksnije celine koje nazivamo — *osnovni elementi situacije*.

Premda u praksi postoji više klasifikacija, najčešće je usvojena ona u kojoj osnovne elemente situacije čine neprijatelj, sopstvene snage, zemljište i vreme. Takva klasifikacija je sasvim prirodna i suštinski opravdana ako se polazi od uticaja tih elemenata na karakteristike i osnovna obeležja svake borbene situacije.

Mogućnost upotrebe N b/s i njihov izvanredni značaj doveli su do toga da se *nuklearni faktor* u teoriji i praksi ponekad tretira kao poseban element situacije, čime se želi ukazati na ogroman uticaj koji ispoljava ne samo na osnovna konceptijsko-doktrinarna pitanja, organizacijsko-formacijsku strukturu, već i na svaku konkretnu operativno-taktičku situaciju. Mada to nije pitanje od većeg značaja, iz suštinskih i praktičnih razloga ne bi bilo opravdano nuklearni faktor tretirati kao poseban element situacije, bez obzira na njegov značaj i posledice koje izaziva. Izdvajanje tog faktora stvaralo bi određene teškoće u proceni situacije, i ne bi uvek obezbeđivalo potpuno i konkretno sagledavanje njegovog opšteg značaja i stva-

rnog uticaja na praktična rešenja. Zbog toga izgleda logičnije da se ne tretira kao poseban elemenat, već da se ceni u sklopu već pomenutih osnovnih elemenata situacije, odnosno osnovnih elemenata odluke kad se procena vrši „po elementima odluke”.

Svaki od ova četiri osnovna elementa (neprijatelj, sopstvene snage, zemljište i vreme) predstavlja određenu sintezu više elementarnih, međusobno povezanih i zavisnih činilaca. Svi oni imaju kvalitetno i kvantitativno obeležje, svoju vrednost u određenoj situaciji, i ispoljavaju na nju odgovarajući uticaj. Ta vrednost je relativna, jer može biti bez ikakvog, sasvim neznatnog ili presudnog uticaja na konkretnu borbenu situaciju i izvršenje zadatka. Shvatanje značaja i vrednosti tih činilaca se menjalo i evoluiralo, zavisno od opšteg stepena razvitka, doktrinarnih i koncepcijskih rešenja, geostrategijskog položaja određene zemlje, a posebno, od uticaja koji određeni činilac u konkretnoj situaciji ispoljava na suštinu, sadržaj, forme i način izvođenja borbenih dejstava.

Smatra se, međutim, da ni jedno borbeno sredstvo u prošlosti nije izazvalo delekosežne i radikalne posledice kao N b/s. Ona su sasvim nov kvalitet, koja svojim postojanjem daju bitno obeležje konkretnoj borbenoj situaciji i neposredno utiču na vrednost ostalih činilaca. I u situaciji kad se ne upotrebljavaju, ili se upotrebljavaju u vrlo ograničenom obimu, njihov uticaj je stalno prisutan. Zbog takve vrednosti i uticaja, nuklearni faktor ima uvek izvanredan značaj jer od toga koliko će u konkretnoj situaciji realnije sagledati mnogo zavisiti izvršenje zadatka. U praksi to postaje čvrno pitanje sadržaja svake procene, a njegovo pravilno sagledavanje osnovni preduslov iznalaženja najcelishodnijih rešenja. Zahtev da se u proceni situacije, bez obzira na usvojeni metod, na odgovarajući način razmatra ovaj faktor, je potpuno opravdan i predstavlja neophodnost koju nameću savremena borbeno dejstva.

To znači, da se u sklopu već pomenutih osnovnih elemenata **situacija** (ako se procena vrši odvojeno po elementima), ili kroz njihovo povezivanje, svestrano razmotri nuklearni faktor i do kraja sagledaju njegov uticaj i posledice upotrebe. Ako se procena vrši „po elementima odluke”, onda se pri razmatranju svakog od tih elemenata mora ceniti nuklearni faktor. Do kog stepena će se ići u detalje, i kakvim metodom će se ceniti situacija zavisi, pre svega, od stepena komande, od toga ko je ceni (k-dant ili drugi organi) i u kakvoj je operativno-taktičkoj situaciji, od vida borbenih dejstava, raspoloživih podataka itd.

Nuklearni faktor se ceni na osnovu podataka iz konkretne situacije, poznavanja organizacije, formacije i načela upotrebe ovih sredstava, a sve to povezano sa konkretnim prostorom, vremenom i za potrebe određene komande. Na osnovu analize izvlače se odgovarajući zaključci o opštem uticaju nuklearnog faktora na obostrana dejstva i na rešenje konkretnih problema, tj. na odluku za predstojeći zadatak. Pošto se ovaj faktor u svakoj borbenoj situaciji različito ispoljava, teško je reći koji metod je najcelishodniji, pogotovo, ukazivati na redosled i sistematizaciju osnovnih pitanja za procenu.

Međutim, na osnovu nekih mišljenja i praktičnih iskustava moglo bi se ukazati na neka od pitanja. Radi sagledavanja opšteg značaja nuklearnog faktora i konkretnih rešenja prilikom *procene neprijatelja*, treba imati u vidu:

broj i strukturu nuklearnih projektila i NAB po određenim kategorijama u kilotonaži;

vrstu, broj i vatrene položaje lansiranih sredstava (raketne jedinice, artiljerija, avijacija);

mogućnosti tih sredstava u odnosu na učinke (uništenje, neutralisanje, izbacivanje iz borbe), imajući u vidu jednovremene mogućnosti, dubinu koja se može zahvatiti, s obzirom na domet i druge efekte;

osnovni ciljevi koji u pojedinim fazama dejstva mogu biti od prvorazrednog interesa za neprijatelja, i po kojima se mogu očekivati nuklearni udari (jedinice, objekti, rejoni, elementi b/p i drugo);

kojim sredstvima za lansiranje i kakvim projektilima će dejstvovati po tim ciljevima;

vrsta eksplozije koju će neprijatelj primeniti (vazдушna, — niska, visoko u vazduhu, površinska, podzemna);

način iskorištavanja efekata nuklearnih udara (treba utvrditi da li se izvode radi neposrednog iskorištavanja učinka, ili radi nanošenja određenih gubitaka, izolacije, ometanja itd.);

stvaranje KonZ-a, mogućnost rušenja i požara po cilju, vremenu, intenzitetu, veličini itd.

Što se tiče redosleda i metoda procene, izgleda da bi bilo najceļishodnije da se sva pitanja koja se odnose na broj i strukturu N b/s, broj i vrstu uređaja za lansiranje i pokazatelje o opštim, globalnim mogućnostima, razmotre na početku procene kad se inače razmatraju pitanja koja se odnose na jačinu, sastav i opšte mogućnosti neprijatelja. Ona pitanja koja se odnose na konkretnu upotrebu sredstava u predstojećim dejstvima, kao što su osnovni ciljevi, broj i vrsta sredstava koje će angažovati, vrsta eksplozije, način eksploatacije, stvaranje KonZ-a i druga, treba razmatrati povezano sa drugim bitnim pitanjima vezanim za dejstva neprijatelja, kao što su grupisanje i upotreba snaga, težište, manevar i način dejstva, tempo, postupnost u dejstvima, upotreba rodova itd. Tako se obezbeđuje sagledavanje opšteg uticaja N b/s na dejstva protivnika i sopstvenih snaga, i utvrđuje konkretna upotreba i uticaj na bitna pitanja zamisli i načina predstojećih dejstava neprijatelja.

Posebno je pri tom važno oceniti kada, gde i koje će vlastite jedinice, elemenat b/p, ili drugi objekti u sopstvenom rasporedu biti najviše izloženi nuklearnim udarima, kako bi se preduzimanjem odgovarajućih mera (rastresitost b/p, tajnost i mere borbenog obezbeđenja, maskiranje, borbena dejstva po sredstvima protivnika itd.) umanjile ili izbegle teže posledice, a sopstveni operativno-taktički postupci prilagodili situaciji uz istovremeno pripremanje mera za brzo otklanjanje eventualnih posledica (dekontaminacija, izvlačenje i smena jedinica, opravke objekta itd.).

U proceni sopstvenih snaga treba detaljno razmotriti upotrebu raspoloživih N b/s, imajući u vidu i ona koja se po planu pretpostavljene komande upotrebljavaju u zoni dejstva sopstvene jedinice.

Pri tome se moraju imati u vidu i razmotriti, pre svega, ova pitanja:

broj, strukturu, jačinu N b/s u KT, broj i jačinu NAB;

broj i vrstu, stanje i stepen gotovosti sredstava za lansiranje;

opšte mogućnosti N b/s (uništenje, neutralisanje, izbacivanje iz borbe);

najrentabilnije ciljeve u celini, na pojedinim pravcima i u određenim fazama dejstva. Pošto je rentabilnost cilja relativna i u praksi se različito tretira, to se pri proceni mora uzeti u obzir niz najrazličitijih okolnosti. Prvenstveno treba polaziti od toga, koji je to objekat (cilj) u neprijateljevom rasporedu koji će presudno uticati na izvršenje zadatka i koga treba uništiti, razbiti ili, u određenom stepenu, neutralisati, kako bi se njegov uticaj na izvršenje zadatka paralisao, ili sveo na najmanju meru. Razumljivo je da se pri tome moraju imati u vidu i druga sredstva i snage sa kojima se raspolaže kao što su artiljerija, avijacija, partizanske i teritorijalne jedinice;

broj i strukturu NP za svaki cilj (objekat) pri čemu se mora voditi računa o učincima koji se žele postići, tehničkim mogućnostima sopstvenih raketnih jedinica, dometu, brzini dejstva, režimu vatre, doletu avijacije, vremenskim i drugim faktorima, kao i stepenu sigurnosti sopstvenih snaga, itd.;

način iskorištavanja postignutih efekata, pri čemu se mora imati u vidu koje se snage (oklopne jedinice, vazdušni desant, partizanske jedinice) mogu angažovati.

Da bi procena navedenih i drugih operativno-taktičkih problema bila realna, potrebno je stalno imati u vidu i niz tehničkih pitanja o mogućnosti i karakteristika N b/s i sredstava za njihovo lansiranje, kao i neke zahteve koji proizilaze iz opštih karakteristika ciljeva (sastav, oblik, gustina, osetljivost itd.), jer i to ispoljava određen uticaj na izbor ciljeva, način upotrebe N b/s, eksploataciju i druga pitanja.

Pri razmatranju pitanja koja se odnose na ukupne snage i sredstva za izvršenje dobivenog zadatka, treba razmotriti ona opšta pitanja koja se odnose na N b/s (broj, vrsta sredstava za lansiranje, opšte mogućnosti itd.) da bi se na bazi toga izveo zaključak, da li N b/s u predstojećem zadatku mogu biti odlučujući faktor ili su im uloga i značaj manji.

Ona pak pitanja koja se odnose na konkretnu upotrebu N b/s treba razmatrati u povezanosti sa drugim bitnim pitanjima procene sopstvenih snaga, jer se samo na taj način može realno oceniti njihov stvarni uticaj na konkretna rešenja. Zavisno od vida borbenih dejstava, to su suštinska pitanja od kojih zavisi odluka komandanta — kao što su — težište dejstava (pravac glavnog udara u napadu i težište u odbrani); grupisanje i upotreba snaga (pešadije, oklopnih snaga, partizanskih jedinica itd.); manevar — način dejstva; izbor položaja i pojaseva (polazni položaj — linija razvoja u napadu, pojasevi i položaji u odbrani); određivanje zadataka jedi-

nicama (dubina, širina zona, vreme izvršenja, trajanje jednog zadatka itd.); postupnost u izvršenju zadatka (bliži i sledeći zadatak u napadu itd.); podrška (artiljerije i avijacije); obezbeđenje (inžinjerijsko, artiljerijsko, PVO, PDO itd.); komandovanje, dovođenje, razvoj i gotovost za dejstva itd.

Rešenje tih pitanja u proceni predstavlja osnovu zamisli i odluke komandanta. Ni jedno od tih i drugih pitanja ne može se ceniti niti rešavati a da se ne uzme u obzir uticaj koji mogu imati N b/s, jer će upravo praktična rešenja uvek manje ili više zavisiti od njih. U vezi sa tim treba imati u vidu mogući uticaj drugih faktora kao što su dejstvo neprijatelja, naročito njegova N b/s, zemljište i vreme.

Kad se *zemljište* kao elemenat situacije ceni posebno, prvenstveno se mora sagledati njegov uticaj na obostranu upotrebu N b/s, i mogućnosti koje *nudi* u eksploataciji nuklearnih udara. U razmatranju opštih karakteristika zemljišta, pored ostalog, potrebno je sagledati:

koji su objekti (raskrsnice, saobraćajni čvorovi, uska grla na putevima, objekti hidrosistema i drugi) naročito osetljivi na dejstvo N b/s, kakve posledice bi nastupile od nuklearnog udara, itd.;

koje zemljišne prostorije (rejoni) omogućavaju upotrebu brzo pokretnih snaga radi eksploatacije učinka N b/s, a gde to zbog karaktera zemljišta nije moguće, bez obzira što postoje rentabilni ciljevi;

delove zone, prostorije ili rejone koji pružaju najpovoljnije uslove za stvaranje kontaminiranih zona (barijera), kakve bi posledice imale na obostrana dejstva.

Posebno treba razmotriti one delove zone koji zbog svojih opštih karakteristika pružaju najpovoljnije uslove za maskiranje snaga, zaštitu od izviđanja, smanjenje svih efekata nuklearne eksplozije, brzo pružanje pomoći itd.

Ceneći *vreme* kao elemenat situacije sa stanovišta uticaja na upotrebu N b/s, potrebno je pored ostalog, imati u vidu:

pravac i brzinu vetra, vrste i količinu atmosferskih padavina (kiša, sneg, žega) vidljivost, itd.

doba dana (jer to bitno utiče na uočavanje ciljeva, trajanje privremenog slepila, mogućnost eksploatacije nuklearnog udara itd).

Vreme kao prostor (trajanje) ima izuzetan značaj. Kad komanda ima više vremena postoje povoljnije mogućnosti za prikupljanje podataka, detaljniju analizu ciljeva, pripremu za dejstvo itd., a to znači i više realnih izgleda da se N b/s najracionalnije iskoriste.

Pošto se u praksi zemljište i vreme najčešće cene povezani sa procenom neprijatelja i sopstvenih snaga, to bi se ova i druga pitanja razmatrala u proceni ovih elemenata, jer se na taj način može potpunije sagledati njihova uzajamna uslovljenost i zavisnost.

Komandant u osnovnoj zamisli mora dati osnovu za rešenje svih bitnih pitanja za upotrebu N b/s, kao bazu za dalji rad ostalih organa na pripremanju elemenata za donošenje odluke i planiranje u celini. Kakva će zamisao po formi i sadržaju biti, kad i kako će je donositi komandant zavisi od više činilaca. Neosporno je, međutim, da ona mora dati sasvim jasan odgovor na sva bitna pitanja upotrebe

N b/s, što znači da se moraju videti: osnovni ciljevi za N b/s, broj i vrsta sredstava koja će se angažovati za njih, učinci koji se žele postići, vreme upotrebe (faza dejstva ili konkretno vreme), način eksploatacije (dejstvo drugih elemenata b/p), zona sigurnosti itd. Sve to mora biti povezano sa opštom idejom dejstva, manevrom, upotrebom ostalih snaga, vremenom i drugim pitanjima koje sadrži opšta zamisao. Zamisao mora da predstavlja jedinstvenu celinu u kojoj je na jasan način izražena namera komandanta i u kojoj svaki element b/p ima jasno određen zadatak.

Neodrživa je praksa koja se ponekad susreće pri rešavanju zadataka, da komandant sve ono što se odnosi na upotrebu N b/s u zamisli, pa i u odluci, reguliše i precizira tek pošto je prethodno rešio druga pitanja, tako da se ovaj faktor jednostavno dodaje ostalim, čime se i suštinski formalno odvajaju od celine kojoj pripada. Sve što se odnosi na upotrebu N b/s mora biti čvrsto integrirano u osnovnoj zamisli i odluci, jer se samo tako može izraziti značaj i njihov konkretan uticaj na izvršenje zadatka.

Izbor i sistematizacija pitanja o upotrebi N b/s, u ovom članku, odnosili su se, pre svega, na procenu kad se ceni „po elementima situacije” ili „povezivanjem elemenata situacije”. Poznato je, međutim, da postoje i drugi metodi procene, kao što su „procena po elementima odluke” („čvornim pitanjima”), „kombinovani metod”, itd.

Ne ulazeći u suštinu i sadržaj tih i drugih metoda, mora se istaći da, bez obzira kojim će se metodom ceniti situacija, nuklearni faktor se mora detaljno i svestrano razmatrati. Ako se, na primer, u napadnoj operaciji situacija ceni „po elementima odluke”, osnovni elementi za odluku bi mogli biti: glavni udar, grupisanje i upotreba snaga, manevar, postupnost u izvršenju operacije (podela na etape), trajanje operacije, početak napada, podrška, itd. Da bi se našlo najcelishodnije rešenje za svako od tih pitanja, pa prema tome i odluku u celini, mora se, pre svega, ceniti kako na te elemente, odnosno rešenja, utiču neprijateljeva i sopstvena N b/s. To znači da se i u ovom metodu mora početi od procene nuklearnog faktora, i sagledavajući njegov uticaj doći do odgovarajućih rešenja. Prema tome, izbor određenog metoda ne može dovesti do drugog odnosa prema nuklearnom faktoru, niti se može umanjiti njegov značaj koji ima u borbenim dejstvima.

Razmatrajući ovaj problem, imao se u vidu, pre svega, sadržaj tzv. opštevojne procene situacije, tj. one koju obavlja komandant radi donošenja odluke. Zbog toga su obuhvaćena samo ona osnovna pitanja bez čijeg razmatranja nije moguće doneti celishodnu odluku, što ne znači da tu procenu vrši isključivo komandant i da su to jedina pitanja koja se cene. Svi organi komande moraju ceniti nuklearni faktor, ali, pre svega, sa stanovišta upotrebe svog roda (službe) i u okvirima potrebnim za to. Oni su dužni da komandantu, načelniku štaba i načelniku operativnog organa blagovremeno pružaju sve one podatke koji su neophodni da bi se izabrala najbolja rešenja, a po donošenju odluke, da rade na njenoj realizaciji. Koliko i kako će se pojedini organi angažovati u proceni, kako će se ona u određenom

štabu vršiti zavisi od usvojenog metoda, prakse te komande i uslova u kojima se radi.

Potrebno je istaći da su mišljenja i stavovi o uticaju N b/s na karakter i fizionomiju savremenih borbenih dejstava, sadržaj i fizionomiju bojeva i operacija, pa, prema tome, i o sadržaju i metodu rada komandi i svakog organa jedinstveni. Međutim, u praksi, naročito pri rešavanju taktičko-operativnih zadataka u komandama i školama, nuklearnom faktoru se uvek ne pridaje onaj značaj i uloga koje stvarno ima. Kad se razmatra, to se ponekad čini površno, uopšteno i bez dovoljno sistema. Zbog toga su neka rešenja i odluke nerealni i njihovo izvršenje bi, verovatno, došlo u pitanje. Jedan od razloga za to je u činjenici da još uvek ne postoji kvalitetan i sreden materijal, naročito kad se radi o metodologiji rada komandi, štabova i drugih organa u pojedinim vidovima borbenih dejstava.

Pukovnik
Jovo NINKOVIĆ